

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

כה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

תוכחת היים

תכלית ההגדה היא לענין מעולה מאד, והוא להלביב הלצצות ולעורר רוחות
 האנשי ילמדו ממנו, לבלתי החזיק במדת הנקמה ולסבול העלבון ולא ישלח ידיהם
 בחויביהם, וזה חומר: ואתה הגדת היום וכו', ירצה מה שאתה הגדת היום
 ופרסומתי הפעולה הזאת שעשית עמי טובה ולא הרגתני, לא היה זה מאתך
 בכוונה גרועה, אלא מפני שיימשך מזה תועלת ענמי לזולתך, כי מכאן ואילך
 כשימנח איש את חויבו, לא ינקם ממנו, אלא ישלחו בדרך טובה, כי זה ילמד
 מורך בק"ו, ומה דוד מלך ישראל, שמתבעו היה כעסני בעל המה ונוקם, והיה
 כדרך משאל חמיו בכמה מיני הרדפו' תחת כמה טובו אשר עשה לו, וכמעט היה
 מותר לו מטעם הזה להרגך השכם להרגו, והיה מוסת מעצדיו ועמו לעשות כן,
 ועכ"ז כשאת ילרו ולא עשה מאומה כ"ש חיי וכו', וזה ימנע ענמו מלרדפו
 וישלחו בדרך טובה, והנה האיש ההוא להבא יעשה פעולה זו הטובה ויזכה
 לתגמול, וגם אתה בשכר הפעולה הטובה הזאת שיעשה לזולתך, ישלם הקב"ה
 לך, כי היית אתה הסבה כמה שעשית לי היום הזה, כי מורך ראש וכן עשה,
 ולכן ראוי שתקבל שכר מזה:

שמואל א כה

הרגום אשכנזי

כה (א) וימת שמואל ויקבצו
 כל ישראל ויספדו לו
 ויקברוהו בביתו ברמה ויקם
 דוד וירד אל מדבר פארן:
(ב) ואיש במעון ומעשהו
 בברמל והאיש גדול מאד ורו'
 צאן רש"י

כה (א) שמואל שטארב, גאנץ
 ישראל קאם צוזאמען טרויערטן
 אום איהן, אונד בגרובן איהן, אין
 זיינר היימאט צו רמה. דוד מאכטע
 זיך אויף, אונד צאג הינאב, אין דיא
 וויסטע פארן. (ב) אין מעון וואהנטע
 איין מאן, דער זיינע גיטטער אין ברמל
 האטטע. דיור מאן וואר זעהר גראָם,
 האטטע באור

כה (ב) ואיש במעון * שם
 העיר: ומעשהו *
 מקנהו וקנינו: גדול * עשיר: ויהי
 בגזז את לאנו בכרמל * ויהי יום אחד
 בהגיע
 (ב) בקנה גבול יהודה נגה * (ב)
 בכרמל, שם מקום ביהודה * אין רחוק ממעון,
 כנראה ממ"ש מעון וכרמל וזיף כו'
 (יהושע ט"ו כ"ה) * והאיש הזה הי' דר
 במעון

כה (א) בביתו ברמה, איט אומר
 שקברוהו בביתו ממש, אלא כ"ש
 הרלב"ג במקום שהי' שם ביתו, והיא רמה *
 והודיע שלא יקבר בדרך, אלא זכה להקבר
 בעיר מושבו * ואפשר מת שמואל באותו פרק
 שנפרד שאלו מדוד, לכן זכרו פה * יאמר
 שאחר זקקס דוד ממנולה, וירד אל מדבר פארן,
 שם מקום ביהודה * אין רחוק ממעון,
 כנראה ממ"ש מעון וכרמל וזיף כו'
 (יהושע ט"ו כ"ה) * והאיש הזה הי' דר
 במעון

צֵאן שְׁלֹשֶׁת-אֲלָפִים וְאַלְף עֵזִים
 וַיְהִי בְּגֹזֹאתָ צֵאנוּ בְּכַרְמֵל :
 (ג) וְשֵׁם הָאִישׁ נָבָל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
 אֲבִיגַיִל וְהָאִשָּׁה טוֹבַת-שֵׁכָר
 וַיִּפֹּת הָאִר וְהָאִישׁ קָשָׁה וַרַע
 מֵעַלְלִים וְהוּא כָּלְבוּ : (ד)
 וַיִּשְׁמַע דָּוִד בַּמַּדְבָּר כִּי-גִזָּז
 נָבָל אֶת-צֵאנוּ : (ה) וַיִּשְׁלַח
 דָּוִד עֲשָׂרָה נְעָרִים וַיֹּאמֶר דָּוִד
 לְנְעָרִים עָלוּ כְרַמְלָה וּבְאֶתְחָם
 אֶל-נָבָל וּשְׁאַלְתֶּם-לוֹ בְּשֵׁמִי
 לְשָׁלוֹם : (ו) וַאֲמַרְתֶּם בְּהִלְחִי
 וְאָתְּרָה שָׁלוֹם וּבֵיתָהּ שָׁלוֹם
 כְּלָבִיק' וְכַל

האטטע דרייא טויזענד שאַע , אונד
 טויזענד ציגן , אונד הילט זיך , וואָן
 ער זיין קליינס פֿיה שערטע , אין כרמל
 אויף . (ג) דער נאמן דיזעס מאנעס
 וואר נבל , אונד זיינער פֿרויא אביגיל .
 זיא וואר איינע פֿרויא פֿאָן שענר פֿארבע ,
 אונד שענר בילדונג , ער אבר וואר
 איין הארטער מאן , פֿאָן איבלער אויפֿ-
 פֿיהרונג , אונד כלבישער אבקונפֿט .
 (ד) איצט ערפֿוהר דוד , דאס נבל
 זיין קליינס פֿיה שערע . (ה) ער שיקֿ
 טע צעהען דינער אב , אונד שפראך
 צו א דהנען : געהט הינויף נאך כרמל ,
 קעהרט דא בייא נבל איין , פֿראגט איך
 מיינעם נאמען נאך זיינס וואָלזיין ,
 (ו) אונד שפרעכט : זאָ געהעס לעֿ-
 בענסלענגליך ! עס געהע דיר וואָהל ,
 דינער פֿאמיליע אונד

רשי

באור

צהגיע עת גזוז לאנו בכרמל ודרכו היה
 לעשות משה ויום טוב לגוזי הארץ :
 (ג) והוא כלבי . מציית כלב :
 (ו) כה לחי . כה יהיה לשנה הבאה
 גוזו : לחי . טוב וקיים ואתה שלום
 וגומר

במעון , אע"פ שהי' מעשהו בכרמל , כי
 נחר לשנת במקום נכבד , כ"ש רלכ"ג .
 ומלת מעשהו תורה על שדות וכרמים
 מקנה בקר וצאן . ויהי בגזוז כו' דבק אל
 פ'ד' ושערו : ויהי כאשר גזוז לאנו בכרמל ,
 וישמע דוד גו' . ופ' ג' הפסק בענין להודיע
 את שם נבל ואשתו ואת תוכתם . או אפשר
 מאמר ויהי גם הוא חלק מהודעת ענין האיש ,
 ושעור הכתוב : ויהי בכרמל בגזוז את
 את לאנו הי' בכרמל , וכן תרגמתי . (ג) טובת שכל ,
 כוונת מראה , כי שרש שכל
 נורה לפעמים על התואר והיופי הנחמד למראה . עיין בביאור משלי ג' על פסוק ומכחצן
 ושכל טוב . והוא כלבי , כתי' מדכית כלב . (ו) כה לחי , עלינו כן יהיה לך
 כל ימי סייך . (ז) היו

מכלל יופי

כה (ב) ומעשהו , מקנהו צאן , כולל לכבשים ולעזים .
 (ה) ושאלתם , בס"ג גול האלף . לחי , לשנה הבאה , או לחי לעשיר , כיהעני
 חשוב כמה , כי מה לעני יודע להלוך נגד החיים : שלום , תואר על משקל
 קרוב . (ו) הכלטנום , בס"ג גול הה"א ומשפטו בחי"רק .
 (יא) טכחתי

אונד אללען דיינען . (ז) איך דראבע
 געהערט דאס דוא שור האלטעסט ,
 זיה! דיינע הירטן הילטען זיך בייא אונס
 אויף , וויר טאטן איהנן ניכטס צו ליידע ,
 עס גינג איהנען ניכטס אב , זאלאנג זיא
 אין כרמל ווארן . (ח) פראגע דיינע
 יונגן זעלבזט , זיא וועררן עס דיר זאגן .
 לאס אלזא מיינע דיהנר געוואגענהייט
 אין דיינן אויגן פלינדען , דא וויר אן איינס
 פראעהליכען טאגע קאממען , אונד גיב
 דיינן דיהנרן אונד דיינס זאנהע דוד ,
 וואס דוא נור (פאן דיינעם מאהלע)
 ענטבעהרן קאנסט . (ט) דוד'ס דיהנר
 גינגן דהין , אונד ריכטעטן נבל אללע
 דיוע

וכל אשר לך שלום :
 (ז) ועתה שמעתי כי גזוים לך
 עתה הרעים אשר לך היו
 עמנו ולא הכלמנום ולא נפקד
 להם מאומה כל ימי היותם
 בכרמל : (ח) שאל את
 געריה וגידי לך וימצאו הנערים
 חן בעיניך פי על יום טוב בנו
 הנהגא את אשר המצא ידך
 לעבדיך ולבנהך לדוד :
 (ט) ויבאו גערי דוד וידברו

אל נבל בכל ההרים האלה

בשם

רשי

באור

(ז) היו עמנו , היו נוהגים את זאנס סמוך
 למשכנינו . לא הכלמנום , כלס נרדף אל
 בושת , והשאל על המתגבר על חבירו
 ומנצקו , ע"ש שמזכירו ומבאישו , כנאמר
 כאשר יתגכ העס הנכלמים (ש"ב י"ט ד')
 פי' המנוכמים מואויביהם * וכן אין מכלים
 דבר בארן (שופ') כלומר אין מוויק להס ,
 וכן כאן לא עשינו להס דבר רע , כדרך אנשי
 כנא הפושטים בארן לקחת להס טרפס בחזק'
 מאשר ימצאו . ולא נפקד , לא נחסר .
 וכמו שמלאתו פעל חסד מחונר פעס עם
 למ"ד , כמו די מחסורו אשר יחסר לו (דברי'
 ט"ו ח') , ופעס עם סימן הפעול , כמו
 לא חסרת דבר (שס ב' ז') כן הדבר גס
 ציינו שיפעל פקד , כנא' כאן נפקד להס ,
 ולהלן פ' ט' ולא פקדנו * (ח) הגערים *
 שלי , יום טוב , כן הי' דרך גזוים נימים ההס לעשות משתה ויום טוב בעת שהיו גזוים את
 זאנס . בנו , חסר לה"פ . אשר חמצא ירך , אשר תוכל לתת , אשר יותירו גזוים ,
 כי על יום טוב באנו , ובוודאי הכינות די והותר * (ט) וינוחו , לדעת רש"י ורד"ק
 פירושו אע"פ שהיו יגיעים מן הדרך , מ"מ נודרו למנוח דוד , ולא נסו עד שדברו דבריו ,
 ולא כ' ויטו מטרחתם . ואין הדבר מחורר לפי פשוט הכתוב , כי לא מלאתו במה שקדם
 זכר מטורח אשר מלא להס על דרכס , ואף אש מלאתס תלזות בדרך , אין לשון ויטונו כסל'
 בענין . והנה אלגי פה דברי הרב המורה (ס"ר פרק ל"ו) , וז"ל : ויגונו

וגומר : (ז) לא הכלמנום . אם
 ננרכו לנו לשום דבר לא השיבונס
 ריקס : ולא נפקד להס . מלחנס כי
 שומרים היינו להס : (ח) וימצאו
 הנערים . שלי חן וטובה בעיניך בטוב'
 שגידו לך עבדיך מהס עליהס : כי על
 יום טוב באנו . על סמוך משתה ויום
 טוב שיש לך באנו עתה לשאל . ד"א
 ערב ראש השנה הי' וגריכין חנו
 למעודת יום טוב : (ט) וידברו אל
 נבל ככל הדברים האלה בשם דוד :
 וינוחו . יגיעים היו מטורח הדרך
 וגזדרו

בְּשֵׁם דָּוִד וַיִּנְחָחוּ : (י) וַיַּעַן נָבֶל
 אֶת־עַבְדֵי דָוִד וַיֹּאמֶר מִי דָוִד וּמִי
 בְּן־יִשָׁי הַיּוֹם רַבּוֹ עַבְדִּים
 הַמְּהַפְּרָצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדָנָיו :
 (יא) וּלְקַחְתִּי אֶת־לַחְמִי וְאֶת־
 מִימֵי וְאֶת טִבְחֹתַי אֲשֶׁר טִבַּחְתִּי
 לַגִּזְיִי וְנָתַתִּי לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא
 יָדַעְתִּי אִי מְזֵה הַמָּה : (יב) וַיַּהֲפֹכוּ
 נַעֲרֵי דָוִד לְדַרְכָם וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְאוּ
 וַיַּגִּדוּלוֹ כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה :
 (יג) וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲנָשָׁיו חֲגְרוּ
 אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ
 אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּרוּ גַם־דָּוִד אֶת־
 חַרְבּוֹ וַיַּעֲלוּ אֶת־חַרְבֵי דָוִד
 כְּאֲרֵבַע מֵאוֹת אִישׁ וּמֵאֲרֵבַתִּים

רש"י ישובו

וכדדדו לנזוז דוד ולא נחו עד שדברו
 אליו ואחר כך וינחחו וי"ת ופסקו כלומר
 פסקו ולדבר עוד עד שישמעו תשובתו :
 (י) ווי דוד - ויהי הוא חסוד שאתן לו
 חת שלי הלח מרות המוחזיה בח :
 (יג) ויחגר גם דוד את חרבו : מוכח
 שמתחילין דלוי נפשות וין הקטנים
 דדין תחלה : על הכלי' לשמו'

אהליהם

דוד נפיהם - ואלו לא הודיעני הכתוב את זאת ,
 אפטר לנכל את נבל ולומר : כערו דוד דברו
 אליו דברים אשר לא כן , והתחמן לבני בקרבו ,
 וענה אותם כאשר ענם - ואכי בתרנומי משכתי
 מלת וינחו למטה אל פכוקי' , וכן נראה לי עיקר .
 והכוונה , לא המתין לשקול בדעתו אם
 ירצם או ישלם ריקם , אלא מיד כשפסקו מדבר ענה אותם .
 וזה מתכונת כל רועי לב , בנפש
 מהם דבר , לא ישקלו בדעתם . אלא מוסכמים ועומדים למאן .
 (י) המהפרצים , אנה ואנה
 לנרוס מפני אדוניהם' (יג) על הכלים ,

דיוע ווארטע אין דוד'ס נאמען אהים .
 זיא האטטען קוים אויסגרעדעט .
 (י) דא גאב נבל איהנען צור אנטווארט
 אונד שפראך : ווער איוטר דוד ? ווער
 יש'ס זאָהן ? הייט צו טאָגע גיבט'ס דער
 קנעכטע פֿיל , דיא איהרען העררן ענט
 לויפֿן . (יא) וויא , אויך זאָלטע מיינע
 שפייזע מיינען טראַנק , מיין מאַהל
 געמך , דאָז אויך מיינען שערערן בעריי
 טעט , אונד לייטען געבן פֿאָן דענן אויך
 ניכט איינמאַל ווייס , וואָהער זיא זינד ?
 (יב) הורמיט ווענדטען דוד'ס דיהנערן
 אום , גינגן איהרן וועג צוריק , קאָממען
 אָן , אונד בעריכטעטן איהם דיון גאַנצן
 פֿאַרגאַנג . (יג) דאָ שפראך דוד צו
 זיינען לייטען : עם לעגע יעדער זיין
 שווערד אָן ! זיא לענטן יעדער זיין שווערד
 אָן , אויך דוד לענטע דאָז זייניגע אָן ,
 פֿיר הונדרט מאָן צאָגען הינויף , הינטר
 דוד הער , אונד צווייא הונדערט בליכן צו
 ריק

באור

וינחו , ענינו אכלי עמדו מדבר עד שישמעו
 המענה , כי לא קדם להם זכרון עורח בשום
 פנים , עד שאפילו טרפו הי' אמרו וינחו
 זר בספור מאוד . ואמנם ספר שהם פרחו
 כלל זה המאמר אשר בו מרכות אמרים מה
 שאתה רואה ושחקו , כלומר לא הוסיפו על זה
 המאמר ענין אחר , ולא פעל מחייב שיהיה
 מענה מה שאמר להם , כי כוונת הספור
 ההוא לספר גמותו בעבור שהו' בתכלית
 הגנות , עכ"ד . וכן ת"י , פסקו , כוונתו
 ג"כ שלא הוסיפו דבר מלפס בלתי אשר שם
 דוד נפיהם . ואלו לא הודיעני הכתוב את זאת ,
 אפטר לנכל את נבל ולומר : כערו דוד דברו
 אליו דברים אשר לא כן , והתחמן לבני בקרבו ,
 וענה אותם כאשר ענם . ואכי בתרנומי משכתי
 מלת וינחו למטה אל פכוקי' , וכן נראה לי עיקר .
 והכוונה , לא המתין לשקול בדעתו אם
 ירצם או ישלם ריקם , אלא מיד כשפסקו מדבר ענה אותם .
 וזה מתכונת כל רועי לב , בנפש
 מהם דבר , לא ישקלו בדעתם . אלא מוסכמים ועומדים למאן .
 (י) המהפרצים , אנה ואנה
 אהלים

ריק , בייארעם גפעקע . (יד) אבער
איינער פאן דען קנעכטן גאב היפאן דער
אביגיל , דער פרויא דעם נבל , נאכ
דיכט , אונד שפראך : זיה! דוד האט
אויס דער וויסטע אבגעארדנטע היהער
געשיקט , אונורן העררן צו בעגריסן ,
ער אבער פוהר זיא העפטיג אן .

(טו) אונד דיא לייטע מיינען עם זעהר
גוט מיט אונס , וויר ליטן ניכטס , פאר
מיסטן ניכט דאן מינדעסטע , זא לאנגע
וויר מיט איהנן , אויף פרייעם פעלדע
העדומצאגען . (טז) זיא ווארן ווייא
איינע מויער אום אונס , זא וואהל בייא
נאכט אלס בייא טאגע , זא לאנג וויר
אין איהרער געגענד דאן קליינע פירר
וויידעטן . (יז) איבר לעגענון , אונד
זיהע וואס דוא צו טוהן האסט , דען עם
דראהט אונגליק אונורם העררן , אונד
זיינס גאנצען הויזע , אונד ער איזט צו
בידערטרעכטיג , אום איהם פארשטע
לונגען צו מאכען . (יח) אביגיל איילטע
הירוויף , נאם צווייא הונדרט ברעדע ,
צווייא

באור

אהלים וכל הדברים הנרכוים במחנה .
(יד) ויעט , שרש עיט , ע"מ וישב , אלא
שכפתא אית הגרון . והוא עוף דורס
ופורק באכזריות נגד כל חיה ממנו . ואמר
שכן עשה נבל לשלומי דוד שענה אותם בחמה
וקנף גדול . (טו) הכלמנו , הפעל .
בשרה , טסעיס עם מקנינו ממקום למקום
על פני השדה . (טז) חומה , לא לבד
אלא הרעו הם אותנו , אלא הגינו עוד
בעדנו , שלא ירעו לנו אחרים . (יח)
עשויות , כמו וימהר לעשות אותו , שהוא
לתקן ולכשל איתו . צמוקים , מן ועדים
צמוקים (הושע ט') שהם יבשים וכגונים .
דבלים , הדבילה היא ככר תאנים יבשות
לדומות

יִשְׁבוּ עַל-הַהַבְּלִים : (יד)
וְלֹא-בִיגִיל אִשָּׁה נָבַל הַגִּיד בְּעַר-
אָחֵר מִהַנְּעָרִים לֵאמֹר הִנֵּה
שָׁלַח דָּוִד מְלָאכִים , מִהַמְדַּבְּרִי
לְבָרֵךְ אֶת-אֲדֹנָיו וַיַּעַט בָּהֶם :
(טו) וְהָאֲנָשִׁים טָבִים לָנוּ מְאֹד
וְלֹא-הִכְלַמְנוּ וְלֹא-פָקְדְנוּ מֵאוֹמֵהָ
כָּל-יְמֵי הַתְּהַלְכָנוּ אִתָּם בְּהַיּוֹתָנוּ
בַּשָּׂדֶה : (טז) חוֹמָה הָיָה עָלֵינוּ
גַּם-לַיְלָה גַּם-יוֹמָם כָּל-יְמֵי
הַיּוֹתָנוּ עִמָּם רַעִים הַצֵּאן :

(יז) וַעֲתָה דַעִי וְרֵאִימָה-תַּעֲשִׂי
כִּי-כָלְתָה הָרַעָה אֶל-אֲדֹנָיו
וְעַל-כֵּן בֵּיתוֹ וְהוּא בֶן-בְּלִיעֵל
מְדַבֵּר אֵלָיו : (יח) וַתַּמְהַר
אֲבִיגַיִל וַתִּקַּח מֵאֲתִים לֶחֶם

אביגיל ק' רש"י ושנים

אהלים' וכליהם : (יד) אחד
מהנערים . שלהם : ויעט זהם .
אפרחינון במילין לשון עיט : (טז) ולא
הכלמנו : לא נכלמנו : (יז) כי
כלתה הרעה . מאלת דוד אליו : והוא
בן בליעל מדב' אליו . ואדונינו בן
בליע' מהיותי דובר אליו מה שאני חומו'
אליך כי יקנו' עלינו : (יח) עשויות .
תירגם יונתן תכבר' מוולחו' בשר דק
ובני' פשטי' בלע"ז (Pater .) געפילט ,
פאסטעטן) . כמו ששנינו בפסחים
ונתן את הכרעים ובני מעיו לתוכו

וּשְׁנַיִם נְבָלִים וְחָמֵשׁ צֶאֱן
 עֲשׂוֹת וְחָמֵשׁ סָאִים קָלִי וּמִצֵּה
 צִמְקִים וּמִאֲתִים דְּבָלִים וְחָשֵׁם
 עַל־הַחֲמָרִים : (יט) וְהָאָמַר
 לְנַעֲרֵיהָ עֲבְרוּ לְפָנַי הַנְּנִי
 אַחֲרֵיכֶם בָּאָה וְלֹא־יָשָׁה נָבֶל
 לֹא הִגִּידָה : (כ) וְהָיָה הָיָא
 רֹכֶבֶת עַל־הַחֲמֹר וַיִּרְדֶּה בְּסֶחֶר
 הָהָר וְהָיָה דָּוִד וְאֲנָשָׁיו יֹרְדִים
 לְקִרְאָתָהּ וְהִפְגִּישׁ אֹתָם :
 (כא) וְדָוִד אָמַר אֵךְ לְשֶׁקֶר
 שָׁמַרְתִּי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָזָה
 בְּמִדְבָּר וְלֹא־נִפְקַד מִכָּל־אֲשֶׁר־

צווייא שלייכע וויין , פֿינף צו בערדייטע
 טע שאַפֿע , פֿינף סארה גרעסאטעס
 מעהל , הונדערט דירע טרויבן , צווייא
 הונדרט פֿייגנמאַסן , לוד עם אויף עול .
 (יט) אונד שפראך צו איהרן קנעכטן :
 געהט נור פֿאַר אויס , אִיךְ קאַממע אִיךְ
 שאַן נאך . ויא זאגטע היפֿאָן איהרעם
 מאַננע נבל ניכטס . (כ) וויא זיא ,
 אויף איינעם עועל ווצענר , דיא זייטע
 דעם בערגס הינאַב ריט , קאַממען דוד
 אונד זיינע לייטע איהר ענטגעגן , אונד
 זיא כגעגנטע איהנן . (כא) דוד האַטטע
 געשפראַכען : אִיךְ האַבע אַלואַ אומ־
 זאַנסט אִין דער וויסטע אַללעס דאַו
 געהיטעט , וואַס דוועם אַנגהערט , ער
 פֿערלאַר ניכט דאַו מינדעוטע פֿאַן אַללעס
 וואַס ער דאַ האַטטע , אונד נון פֿער־
 גילט

לו מאומה וישבֿלי רעה תחת

טובה

באור

נשיות ק' רש"י

דרוסות יחד עד שנעשה כמו ככר לחם ופי'
 מאתים מאתי' לטרות מאלו הככרות (רד"ק) .
 (יט) עברו לפני , אמרה אכפרה פני
 במנחה כאשר אמר יעקב . (כ) בסרר
 ההר , ת"י בסער טורא . ונקרא כדאיפוב
 של ההר סתר הסך ראשו שהיא נראה לכל ,
 והנה הי' שני הרים זה כנגד זה , וכשרדה
 היא כנגד ההר הזה , הי' דוד יורד כנגד ההר
 שכנגדו לקראתה , ותפגשו בני שנייהם .
 (כא) ודוד אמר , אם בלבו או א'
 אכשיו

רבי נרפון קורה תכבר' מה שנתוכו
 לצדו כרבי עקיבא דאנו' תולין חונה
 לו כך היא שנויה בתוספתא ורבי
 קלונימוס זל' ל' מן רומי פירש' לנו
 קן : זימוקים . ענני' יבשים : דבלים .
 עיגולי דבלה תאנים דרוסות וכבושות
 בכלי : (כ) יורדים לקראתה . גיא
 היה בין שני הסרים היא יורדת מהר
 זה והוא יורד מהר זה שכנגדו : (כא)
 ודוד אמר . בלבו כשאמרו לו נערו

גידופי

מכל יופי

(יא) טבחתי , זביחתי , ובפיו' מאכלי ותבשילי וכן ת"י שירות . (יב) ויהפכו ,
 פועל עומד . (יד) לברך , לתת לו שלום : ויעט , גער . (יז) בן בליעל , איש
 רשע : מדבר אליו , שלא יחוש לדבר אליו . (יח) צמקים , ענבים יבשים ,
 דבלים , חתיכות תאנים מקובצות ודרוסות עד שנעשו נוף א' . (כא) אך , ענינו לאמת

גילט ער בעזעס פֿיר דאָז גוטע .
 (כב) גאַטט שטראַפֿע דוד'ס פֿיינדע ,
 איצט אונד אין דער פֿאַלגע , ווען איך
 בין מאָרגען , פֿאַן אַללעם וואָס ער
 האָט , אויך נור אַיינען וואַנדפֿיסר
 איבריג לאָסע . (כג) אַלס אַביגיל דוד
 ערכליקטע , שפראַנג זי אַ הילענדס
 פֿאַם עזעל , וואַרף זיך אויף איהר אַנטליץ
 פֿאַר דוד נידר , אונד שטדעקטע זיך
 הין אויף דעם באַדען . (כד) פֿיהל
 איהם דאָן ווידר צו פֿיסן אונד שפראַך :
 מיך מיין הערר ! מיך טרעפֿע דיא
 שטראַפֿע , ערלויבע דיינער מאַגד צו
 רעדען , פֿרנים דיא וואַרטע דיינער
 שקלאַפֿין . (כה) מיין הערר ! קעהרע
 דיך ניכט אָן דיווען נידרטרעכטיגן מאַן ,
 ער איזט וואָס ער הייסט ; הייסט נבל
 (אונדאַנקבאַר) , אונד אונדאַנק קלעבט
 איהם אָן . איך אבער , דיינע מאַגד ,
 האבע דיא יונגען דיא דוא מיין הערר !
 אבגעשיקט

טֹזְבָה : (כב) כֹּה־יַעֲשֶׂה
 אֱלֹהִים לְאִבֵּי דָוִד וְכֹה יִסָּף
 אִם־אֲשִׁיר מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ עַד־
 אִזְרַח הַבֶּקֶר מִשְׁחִין בְּקִיר :
 (כג) וַתֵּרָא אֲבִיגַיִל אֶת־דָּוִד
 וַתַּמְהַרְוֵהוּ מֵעַל הַחֲמֹר וַתַּפֵּל
 לְאַפֵּי דָוִד עַל־פְּנֵיהָ וַתִּשְׁתַּחֲוֶה
 אָרְצָה : (כד) וַתַּפֵּל עַל־רַגְלָיו
 וַתֹּאמֶר בִּי־אֲנִי אֲדֹנָי הֲעוֹן
 וַתִּדְבַר־נָא אֶמְתָּךְ בְּאַזְנוֹתַי
 וְיִשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי אֶמְתָּךְ :
 (כה) אֶל־נְאֻיִשִׁים אֲדֹנָי , אֶת־
 לְבוֹ אֶל־אִישׁ הַבְּלִיעַל הַזֶּה עַל־
 נָבֶל כִּי כִשְׁמוֹ כִּן־הוּא נָבֶל
 שְׁמוֹ

באור

רשי

אנשי כשאמרו לו כערו גדופי נבל .
 (כב) לאויבי דוד , כנוי לדוד . משחין
 בקיר , פירשוהו חז"ל זהו כלב זכר שדרכו
 להשתין בקיר . והכוונה שיהרוג כל זכר
 צבית נבל מגדול ועד קטן . (כג) ותשתחו
 ארץ , זו פשוט ידים ורגלים על הארץ ,
 וכל זה טרם קרבה אליו לדבר אלו , וכאשר
 קרבה לו כאמר להלן ותפול על רגליו .
 (כד) על רגליו , כמו אל רגליו . בי
 אני , אין כוונת הכתוב כדעת כל המפרשים
 שאמרה שקר שהיא גרמה בגידופי נבל , כדי שיטה און לדברי , ולבסוף דברה אמת , אלא
 כך אמרה לו , אם תקח נקמה מביתי לא תקחנה אלא ממני , כי אין נבל אזה שתיים אליו
 לבד , ואין לך לענוש כ"א אותי , אך אם תשמע את דברי אמתך תראה נקיון כפי ובר לבני ,
 או פי' אם תרע לבית נבל , הלא תיגע הרעה גסבי ואני לא עשיתי מאומה , ולמה תעשה
 אתי רעה חנם ? וכפל הכנוי לנחן הענין כאשר תרגמתי , ועיין ת"ש הרמב"ן על פ' אם אתה
 לו שמעני (ברא"כ"ג"ג) . (כה) נבל שמו , מהוראת המלה הז' האוכח את הטוב הנעשה
 לו וכטוי טובה , נל"א (אונדאַנקבאַר) כ"ש רש"י על פ' עם נבל ולא חכם . וכן נבל
 שכת את אשר הטיב דוד לנערין במדבר .

גידופי נבל אך לשקר שמרתי וגו' :
 (כב) משחין . י"ת ודע מדע מסית
 קירות לבו . ד"ח אפילו כלב שדרכו
 להשתין בקיר : (כד) צי אני אדני
 העון . מתחל' אמרה כך כדי שיטה חון
 לדבריה ולסוף אמרה לו האמ' אני
 אמתך לא רחיתי נערי אדני :
 (כו) אשר

שָׁמוּ וַיִּבְרָךְ הָעַמּוֹ וַאֲנִי אֶמְרָתְךָ
 לֹא־רָאִיתִי אֶת־נַעֲרֵי אֲדֹנָי
 אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ : (כו) וְעַתָּה
 אֲדֹנָי חַי־יְהוָה וְחִי־נַפְשֶׁךָ אֲשֶׁר
 מִנְעַךָ יְהוָה מִבּוֹא בְדָמַיִם
 וְהוֹשַׁע יָדְךָ לִךָ וְעַתָּה יִהְיוּ
 כְּנָבָל אִיבֵיךָ וְהַמְבַקְשִׁים אֶל־
 אֲדֹנָי רָעָה : (כו) וְעַתָּה הַבְּרָכָה
 הַזֹּאת אֲשֶׁר־הֵבִיא שְׁפָחָתְךָ
 לְאֲדֹנָי וְנִתְּנָה לְנַעֲרִים
 הַמְתַּהַלְכִים בְּרַגְלֵי אֲדֹנָי :

אבגעשיקט, ניכט צו געזיכטע בעקאממן.
 (כו) בייא דיינעם לעבן מיין הערר !
 ביים לעבן דעם עוויגן בשווערע איך דיר,
 דען עוויגן, דער דיר אבגעהאלטען אין
 בלוטשולד צו געראהטן, אונד דיר
 זעלכוט גנוגטהונג צו פערשאפען. א
 דאס דעם נבל אללע דיינע פיינדע
 גליכן ! אללע דיא מיינעם העררן צו
 שארן טראכטן. (כו) — ערלויבע דיום
 געשענק, וועלכס דיינע מאגד דיר מיין
 הערר ! געבראכט, דען דיהנערן איברג
 געבן צו דירפן, דיא מיינעם העררן
 פאלגען — (כח) ערלאסע דיינער
 מאגד דיא שטראפע ! זיה ! דער עוויגע
 ווירד דיר איין דויערהאפטעם הויו ער
 ריכטען

(כח) שָׂא נָא לְפָשַׁע אֲמָתְךָ כִּי־עָשָׂה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְאֲדֹנָי בַּיַּת

באור נאמן

רש"י

(כו) אשר מנעך • ששלחתי לקראתך
 למונעך משפיות דמים : והושע ידך
 לך • מלנקו' אתה בעלמ' את נקמת'
 והענש : יהיו כנבל אויביך • נתנבחה
 צרות הקדש שלא יאריך ימים :
 (כו) ונתנה לנערים • ותנתן לנערים
 הנוחהלכים וגו' נתנה לשון שעבר ונתנ'
 לשון הבא : (כה) כי עשה יעשה ה'
 לאדני בית נאמן • להיו' מלך על ישראל
 לפיכך ורעה לא תמנח בך לכך לא נחם
 לך

זלס לו רעה תחת טובה • (כו) ועתה,
 הנני משניעך בתיך ובחיי ה' אשר מנעך כו'
 ששמע לדברי, ולא תשים לבך אל נבל,
 ולא תאשימני, כי לא ראיתי את הנערים
 אשר שלחת • אשר מנעך, בהעירו את
 רוחי לילך לקראתך • והושע ידך לך,
 כל הנושא חרפה מזולתו כפגם בכבודו,
 ואינו נושע אלא בראותו נקמה במחרכו,
 אז כוח לו ורוח לבו • ויש שעד אלהים יבוא
 דבר שניהם, ואלהים ירשיע את המחרק,
 ויש שיקח המחרק נקמתו בעצמו באיש המחרק
 אותו • וזה הענין האחרון הי' כאן בדוד •
 ומ"ס מבוא משמשת ענינו ואחר עמו, כאילו
 כאמר ומהושיע • יהיו כנבל, שאין בו כח
 להרע לך (רד"ק) • (כו) אשר הביא,
 והמספר • ונחנה, נתנה לשון שעבר,
 ונתנה הבא (רש"י), ר"ל שהמלה עבר
 לנסתח מבנין נפעל עם ו"ו המהפכת • וכת'
 ותתיהב, כדרכו לתרגם נפעל משורש נתן
 בהתפעל • (כח) לפשע, לעוכש הנא בעבור פשע •
 כי עשה יעשה, פי' אם
 יעשה ה' לך בית נאמן, ואנכי מסופק בדבר,
 כי מלחמות ה' אדוני כלסס, פי' כל
 מלחמותיך עם אויבי ה', ומימיך לא הריקות
 חרבך על איש מעם ה', כמו שעשה
 שאול בהרגו עיר הכהנים, וכוודאי מעותר
 אתה למלך על ישראל, ואז אין כחך
 שתמנח

ריכטען , דען דוא פֿיהרסט קריגע דעם
 עוויגען , קיין אונגליק ווירדע דיק יע
 טרעפֿן ; (כט) צוואַר שטאַנד איין
 מענש אויף , דיק צו פֿרפֿאַלגען , דיר
 נאך דעם לעבן צו שטעהן , אבער דיין
 לעבן מיין הערר , ווירד פֿעסט אַם בונדע
 דער לעבנדיגען ריאַנגן , מיט דעם
 עוויגען דיינעם גאַטטע , דאָ לעבן דיין
 פֿינדע אבער ווירד ער הינוועגשליידרען
 וויא אויס דער העהלע דעם שליידערס .
 (ל) ווען נון דער עוויגע מיינעם הערר
 אללעם גוטע איין ערפֿילונג ברינגט ,
 וואָס ער דיר פֿרהייסן , דיק נעמליך צום
 דגענטן זעצט איבר ישראל :
 (לא) זאָ שטעה דיר דיועם ניכט אים
 וועגע , אונטערברעכע מיינעם העררן
 אינדע

נאַמן פֿי־מִלְחָמוֹת יְהוָה אֲדֹנָי
 נְלָחֶם וְרָעָה לֹא־תִמָּצֵא בָךְ
 מִיָּמַיִךְ : (כט) וַיִּקָּם אָדָם
 לְרַדְפָּךְ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ
 וְהָיְתָה נַפְשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה :
 בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 וְאֵת נַפְשׁ אִיבֶיךָ יִקְלַעְנָה בַּחוֹךְ
 בְּפִי־הַקֶּלַע : (ל) וְהָיְתָּ פִי יַעֲשֶׂה
 יְהוָה וְלֵאדֹנָי כָּכָל אֲשֶׁר־דִּבֶּר
 אֶת־הַטּוֹבָה עֲלֶיךָ וְצִוְיָה לְגִיד
 עַל־יִשְׂרָאֵל : (לא) וְלֹא־תִהְיֶה
 זֹאת

באור

רשי

רעה בך . ויותר נכון לפרש שאמר שא כח
 לפי ע דנק עס ולא תהי זאת לד לפוקה /
 צפ ל"א , אשר ביניים כמו מאמר מוסגר ,
 ול: שהאריכה נדברים , לכן הורה
 ואירה , הי' כיעשה כו' , וכן דרד הכתוב
 בהרבה מקומות . וטעם ורעה לא מנא בך ,
 כמי לא תאונה אליך רעה ונגע כו' , והמשך
 הכתובים כך הוא : אחרי שיעשה ה' לך בית
 נאמן (כי ראוי יתה לכך , כי מלחמות ה'
 אתה נלחם) , ורעה לא יגע בך מימך ,
 אע"פ שקם אדם לרדפך , והוא שזל , אל
 תדאג ואל תירא מפניו כי תהי נפש אדוני צרוּרָה צרוּר החיים , ותשג על כסא ישראל
 כאשר דבר ה' לך , לכן יין הראוי שתמנע מעשים אשר יכלו להיות לך אז לפיקה ולמכשל
 לב , וא"כ שא כח לפשע אמתך . (כט) בצרוּר החיים , לא תסור חנרתך עם
 החיים , כ"א תהיה אתה חיעל האדמה . כל החיים על הארץ , מיושב על כסא עד
 מחנק אשפות , כולם נאחזים יחד איש באחיו כטבעות בשלשלת , והמה כצרוּר יחד
 בצרוּר אחד , אך המות יפריד ביניהם , הוא מתיר את הצרוּר ויקח את שליו , ויעמוד
 בין החיים ובין המתים . את ה' , כענין את האלהים התהלך , תחי' עם שאר חיים
 מבלתי סור ימין ושמאל מאחרי ה' , ל"א אתו תלך בדרכיו . יקלענה , יכריתנה מארץ
 כתחום . ודברה בדרך משל , ישליך הנפש במהירות כאילו הניחה בתוך כף הקלע ,
 אשר נותנים את האבן , עשוי כדמות כף . (לא) לפוקה , נאם מושלך בדרך ומעכב
 את רגל העובר מבלי שיגוף בו . אם יעבור איש במשנתו על כל מעשיו אשר עשה ,
 ולא ימנע בהם דבר רע , אגריהו ! והוא

לך לעשות שלא כדן להוציא לעז על
 מלכותך : (כט) כף הקלע . חתיכ'
 עור רחבה עשויה כמין כף באמצע
 הקלע שנותן זה האבן : (ל) וסיה
 כי יעשה ה' וגו' . ותמלוך :
 (לא) ולא תהי לפוקה . לכשלוך כמו
 לפיק צרכי' שאם היית עושה זאת לא
 יהיה לך פתחון פה לרדות אדם לרורות
 הצאים

זאת י לך לפנקיה ולמכשול
 לב לאדני ולשפת־דָם חנם
 ולהושיע אדני לו והיטב יהוה
 לאדני וזכרת את־אִמֶּךָ :
 ויאמר דוד לאביגל ברוך יהוה
 אלהי ישראל אשר שלחה
 היום הַזֶּה לְקַרְאֲתִי : (לג) וברוך
 טַעֲמֶךָ וברוכה את אשר פלתי
 היום הַזֶּה מבוא בְּדָמַיִם וְהוֹשִׁיעַ
 יְדִי לִי : (לד) ואולם חי־יהוה
 אלהי ישראל אשר מנעני מִהַרְע
 אֶתְךָ כִּי לֹאֲלִי מִהַרְהִיבֵנִי
 לְקַרְאֲתִי כִּי אִם־נֹתֵר לְנַבְל
 עַד־אֹרֶב הַבְּקָר מִשְׁתִּין בְּקִיר :

וחבאת ק' (לה) ויקח רש"י

הצאים על שפיכות דמים : ולהושיע
 אדני לו • שתנקוס אתה את נקמתך :
 (לג) כליתני • מנעת אותי כמו לא
 תכל' רחמך לא יכלה מוך : והושיע
 ידי לי • מוסב על מצא בדמים מ"ס
 של מצא מחוברת על והושיע כמו מצוא
 בדמים

הכפל מורה על זריזות ביאתה , וכן בקרי

מ כ ל ל י ו פ י

אינרע הוהע ניכט , איינסט כלוט אינ
 שולדיג פֿערנאָסן , דיר זע לבוט גענוג
 טוהונג גשאַפֿט צו האַבען • דואוירסט
 איינסט , וואַן דער עוויגע עם דיר
 וואַהלגעהן לעסט , אן דיינע שקלאַפֿין
 דענקען • (לב) דוד אַנטוואַרטטע דער
 אביגיל : דאנק דעם עווייגן דעם גאָטטע
 ישראל'ס , דער דייך הייטע מיר ענט־
 געגן געשיקט האט ! (לג) גועגנט דייך
 פֿרשטאנד , גועגנט דואו זעלכוט , דיא
 דוא הייטע מיך אבגעהאלטן , אין בלוט
 שולד צו געראהטן , אונד מיר זעלכוט
 גנוטוהונג צו פֿרשאַפֿען • (לד) אבר ,
 זא וואהר דער עוויגע לעבט דער גאָטט
 ישראלס ! דער מיך אבגעהאלטען דייך
 אונגליקליך צו מאַכן , דאָס , ווערסט
 דוא ניכט זא אַוילענדס מיר ענטגעגען
 געקאָממען , דעם נבלביו מאַרגען ניכט
 איין וואַנדפֿיסר איכריג געבליכן ווערע •
 (לה) דוד

באור

דומה להולך בדרך ונגף באזן י וזה טעם
 ולמכשול לב , כלומר אם יחשוב וידרוש לבך
 את מעשיך לאחור , יכשל בהניעו כי שפכת
 דם כקי והושיע ידך לך • וזכרה , פירש
 כשיטיב ה' לאדוני ומלך , תזכירני לטובה
 שמנעתך מלשפך דמים • (לג) טעמך ,
 שכלך , וכת' מדעך • (לד) וחבאת ,
 במלה נכתיב שני סימני נקבה , עבר ועתיד ,
 כי לשון העתיד תבא ולשון העבר באת , והי'
 בשני

הדבר : לשקר , ענינו חנם • (כג) לאפי דוד , לפני לפי שהאפים גבוהים על הפנים :
 (כו) הכרכה , המנחה : הביא , חסר דבר נסתר , הביא נער שפחתך :
 ונחנה , עבר מנפעל : לנערים , דרך כבוד : (כח) ביה נאמן , ה'י מלכו
 קיימא : לא חמצא , עחיד במקום עבר : (כט) כף הקלע , מושב אבן הקלע •
 (לא) לפוקה , שם ענין מכשול : ולמכשול לב , ענינו נפילת החגבורת ורפוי
 הכח : (לג) כלתיני , ענין מניעה ועצירה • (לד) אותך , כמו לך : לורא ,
 כתיב

(לה) דוד נאם פֶּאֶן אִיהָר אֵן , וואס זיא איהם גבראָכט האַטטע , אונד זאָגטע צו איהר : ציהע אין פֶּרִידן נאָך דיינעם דיווע הינויף , זיה ! איך געהאַרע דיינער שטיממע , אונד פֶּרשָאַהנע ריך . (לו) אַלס אביגיל צו נבל צוריק קאַם , דא וואָר איין קעניגליכעס גאַסטמאַל אין זיינעם הויזע , (ווערטליך : וויא דאָז גאַסטמאַהל איינעס קעניגס) . נבל וואָר גוט צו מודהטע , אונד שטאַרק ברוישט , דאַהער זאָגטע זיא איהם ניכט דאָז מינדעסטע , ביז עס אַם מאַרגן העללע וואָר . (לו) דעם מאַרגענס אָבער , אַלס דער רויש נבל פֶּרלאַסען האַטטע , ערצעהלטע איהם זיינע פֶּרויא דען גאַנצען פֶּאַרגאַנג , דאָ ערשטאַרטע דאָז הערץ אין איהם , ער וואָרד וויא איין שטיין . (לח) צעהן טאַגע דאַרויף ראַפֿטע

(לה) וַיִּקַּח דָּוִד מִיַּד הָאֵת אֲשֶׁר־הֵבִיאה לּוֹ וְלָהּ אָמַר עָלַי לְשָׁלוֹם לְבֵיתְךָ רְאִי שְׁמֵעֲתֵנִי בְּקוֹלְךָ וְאִשָּׂא פָּנֶיךָ : (לו) וַתֵּבֵא אֲבִיגַיִל וְאֶל־נָבֶל וַהֲנִיחָהּ לּוֹ מִשְׁתָּהּ בְּבֵיתוֹ כַּמִּשְׁתָּה הַמְּלֶכֶת וְלֵב נָבֶל טוֹב עָלָיו וְהוּא שָׁכַר עַד־מָאֹד וְלֹא־הִגִּידָהּ לּוֹ דְּבַר קַטְוֹן וְגֵרֹל עַד־אֹזֶר הַבֶּקֶר : (לו) וַיְהִי בַּבֶּקֶר בְּצֵאת הַיַּיִן מִנָּבֶל וַתִּגְדַּלּוּ אִשְׁתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמַת לְבֹן בְּקָרְבוֹ וְהוּא הָיָה לְאָבִן :

(לה) וַיְהִי כַּעֲשָׂרַת הַיָּמִים

ויגף

רש"י

באור

צדומים ומהושיע ידי לי : (לו) צלחת היין מנבל . כד פג חמר' מנבל : וימת לבו . שנלטר על המנח' שהוצאת לדוד : (לח) כעשר' הימים . שבעת ימי חבלו של שמואל תלה לו הקצ"ה שלא יתער' חבל רשע בחבלו ואח' כחלה ג' ימים ומת כענין שנאמר ויגוף ה' את נבל ואמר מר חלה שלשה ימים ומתזו היא מיתת מגפס .

צדומים סימנים (רד"ק) . (לו) וימם לבו , כתעלף , כי כנעת מפני הרעה הגדולה אשר אמר דוד לעשות עמו , ואע"פ שלא כעשתה , כי יש בני אדם משתוממים וכנהלים על רעה שהיתה מוכנת להם , אע"פ שלא באה ולא ידעו כ"א אחרי הצלתם . כן מספרים לנו מאיז שער על גשר רעוע בבלי דעת ונבל , וכאשר עבר אמרו לו איך היו חיי תלויים מנבל , ויבהל ויפל ארצה מת . (לח) וימת , נפל למשכב מקמת הנהלה

ורבותינו אמרו חלו עשרת ימי תשובה שהמתין לו הקצ"ה שיחזור בתשובה וי"א כנגד עשר לגימות שנתן נבל לעבדי דוד ששלח לו דוד עשרה נערים והאכילן

מכלל יופי

כתיב כאלף , ענינו אם לא , ואפשר שהמלה מורכבת מן לו שענינו אם ומן לא (לו) בצאת , בעת שכרה שכרותו : (לח) כעשרה , כף האמיתית : כו (כ) בחורי

שמואל א כה

וַיִּהְיֶה אֶת־נָבֶל וַיָּמָת :
(לט) וַיִּשְׁמַע דָּוִד כִּי מָת־נָבֶל
וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר רַב אֶת־
רִיב הַרְפָּתִי מִיַּד נָבֶל וְאֶת־
עַבְדּוֹ הַשֶּׁדַּי מִרְעָה וַיֵּאת רַעַת
נָבֶל הַשֹּׁיֵב יְהוָה בְּרֵאשׁוֹ וַיִּשְׁלַח
דָּוִד וַיְדַבֵּר בְּאַבְיָגַיִל לְקַחְתָּהּ לּוֹ
לְאִשָּׁה : (מ) וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִד
אֶל־אַבְיָגַיִל הַבְּרַמְלָה וַיְדַבְּרוּ
אֵלֶיהָ לֵאמֹר דָּוִד שָׁלַחְנוּ אֵלֶיךָ
לְקַחְתָּךְ לּוֹ לְאִשָּׁה : (מא) וַתִּקַּם
וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֶפְסִים אֶרְצָה וַתֹּאמֶר
הִנֵּה אִמְתְּךָ לְשִׁפְחָה לְרַחֵץ רַגְלֵי
עַבְדֵי אֲדֹנָי : (מב) וַתִּמְדַּר
וַתִּקַּם אַבְיָגַיִל וַתַּרְפֵּב עַל־
הַחֲמוּר וַחֲמֹשׁ נִעְרַתֶיהָ הַהִלְכֹת
לְרַגְלָהּ וַתִּלְךָ אַחֲרַי מִלְּאֲכֵי דָוִד
וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה : (מג) וְאֶת־
אֲחִינֹעַם לָקַח דָּוִד מִיִּרְעָאֵל

תרגום אשכנזי צב

ראפֿטע דער הערר דען נבל הין אונד ער
שטארב . (לט) אלס דוד ערפֿוהר ,
דאס נבל געשטארבען וואָר , שפראך
ער : געלאָבט זיין דער עוויגע , דער
מיינע שמאָך אן נבל געראַכען , זיינען
דיהנער אבער פֿאַם בעזן אָבנעהאלטען
האט , אונד נבלס אונגערעכטיקייט
אויף זיין אייגען הויפט צוריק פֿאַלען לים .
דוד שיקטע זאָגלייך הין , אונד וואָרב
אום אביגיל , זיא נעמליך צור פֿרויא צו
נעהמן . (מ) דוד'ס דיהנער קאממען
נאך כרמל צו אביגיל , רעדעטן מיט
איהר וויא פֿאַלגט : דוד שיקט אונס צו
דיר , דיך איהם צור פֿרויא צו נעהמן .
(מא) זיא שטאנד אויף , נייגטע איהר
אַנטליץ צור ערדע אונד שפראך : דינע
מאָג איזט בערייט צור שקלאפֿין , דיא
פֿיסע מיינעס דהעררן דיהנער צו וואשן .
(מב) אביגיל מאכטע זיך נון איילענדס
אויף , זעצטע זיך אויף איינען עזעל ,
אויך פֿינף קאממערמעדלן , דיא זיא
בעגלייטן זאָלטן , רייזטע דען אכזאנדרטן
דוד'ס נאך , אונד ווארד זיינע פֿרויא .
(מג) אויך הייראטעטע דוד אחינועם
אויס ירעאל , דזע ווארען ביידע זיינע
עהיפֿרויען

וַתְּהִיֵּן גַם־שְׁתֵּיהֶן לּוֹ לְנָשִׁים :
(מד) ושאל

באור

הנהלה שאחזתו וימת . (מא) אמתך ,
הכנוי נגד דוד , אע"פ שלא הי' עומד לפני'
מ"מ שלוחו של אדם כמותו , (מב)
ההולכות לרגלה , חמש נערות אשר
תלכנה לרגלה , רכבונס הנה על חמורים .
(מג) גם שתיהן מלת גס שכ אל אחינועם ,
ושעורו . וגם את אחינועם לקח כו' , וכנל
כו (א) ויבואו

רשי

והאכילן : (לט) את ריב חרפתי .
גידופי שחירפני היום רבו עבדים
המתפרטים : ואת עבדו חשך מרעס .
שלא הרגתיו :
כו (ח) מעוכה
כתנתין דונמתו בספר יהושע (ע' ד')

עתידין עין - (מד) אונד שאול גאב זיינע טאכטער מיכל , וועלכע דוד'ס פרויא וואר , דעם פלטי זאָהן דעם ליש אויס גלים -

כו (א) דיא

כו (א) ויבאו

תוכחת חיים

כה (ב) ואיש במעון ומעשהו בכרמל וכו' , ויש לדקדק אמרו ולו לאן וכו' , למה לא אמר כמו באיוב ויהי מקנהו וכו' ? ומה שאמר ויהי בגזוז את לאנו , אין לו גזרה , כי לא באר כלום מה היה בגזוז את לאנו , אלא הגיד ושם האיש נבל , ? וזה ודאי צריך להבינו —

ויראה לי בזה , כי מדרך העולם בזמן הגיזה , כל איש ואיש מוציא הוצאות של שמחה בהרחבה יתרה להיות אצלו קרואים אוכלי במשתה ויום טוב , הלא ראינו ביהודה ע"ה נאמר וינחם יהודה ויעל אל גזוזי גאנו , ואצטלום כשרצה לקרוא לבני המלך ולשאלו הדבר מעם אציו , המתין לזמן הגיזה , וכענין זה עמנו שלח דוד ע"ה לומר לנבל , שמעתי כי גוזזים לך , וגו' בי על יום טוב באתי , והיא הוראה כי לעת כזאת בהיות לו גוזזים , אין מוקם כלל לקמנות רק בהרוחה יתרה פתוח יפתח איש את ידו להטיב לכל —

ומעתה ספרה הנבואה כי בהפך כל זה היה באיש נבל , מתחלף מאד מומדת איוב , כי הנה איוב חמת הוא שהי' מקנהו שבעת אלפי לאן וכו' , אך לא יאמר עליו היות מקנהו וכל לאנו לו לעצמו ליהנות הוא בלבד ממונו ולא זולתו , כי כבר העיר הוא על עצמו , אם אמונע מחפץ דלים ועיני אלמנה אכלה , ואוכל פתי לבדי ולא אכל יתום מומנס (איוב ל"א) שהורה כי לא היה הוא לבדו הגהנה ממונו , אלא שגם היתומים והמוצרכים היו אוכלים ממונו לכל חפנס , אבל נבל אין מוקם לומר כן , כי להיות האיש גדול מאד מתנהג בגדולה מרובה בגאווה וגודל לבב , מזה נמשך ענין אחר והוא , ולו לאן שלשת אלפים , כי לו לבדו ולעצמו דוקא היו הלאן והעצים של מקנהו ואין לזרים אתו שום תועלת ממונו , והנה לא היה כן בלבד בזמן הצלתי מורגל להתנהג בנדיבות , אלא ויהי בגזוז לאנו , ירצה היה זה כן ר"ל היות לו לבדו גאנו ולו לאחרים , הפי' בגזוז את לאנו בזמן הגיזה אשר לא ימצא בו , מי שלא יהיה נדיב ושוע , וזה הנבל הפי' בזמן זה לא זו מכליותו וקמנותו -- ועם היות מלאנו את' כ שהיה לו משתה כמשה המלך , כבר פירשנו במקום אחר , היה זה להיותו שכור עד מאד וחזן מדעתו ולא הבין בהולאה , ואח"כ כשגודע גז הדבר , מות לבו בקרבו , וכל זה נמשך לו מכיות לו עינים רמות וחוטט גאווה —

